

Саша Мадацки
 Центар за људска права
 Универзитет у Сарајеву
 sm@hrc.unsa.ba

УДК 02(0.027.3)

Умијеће библиотекарења: војне операције и савремени библиотекар

Сажетак

У овом индигениозном чланку аутор даје бриљантна рјешења вишевијековних проблема са којима се библиотекарство, библиотеке и библиотекари суочавају, али не и ефикасно рјешавају. Зато што, како кажу неки аутори, „проблема је много“. Овај рад доноси револуционарне и прогресивне идеје које се могу одмах имплементирати, а плодове тог рада библиотекари могу видјети у кратком року. Сврха чланка, такођер, је скинути са врата уредницу која ме је прогањала ко бог маглу док овај чланак не доставих на колегиј. Вук сит, овце на броју. Додуше, покоја са фластером. Једва нагурах деведесет ријечи за сажетак.

Кључне ријечи:

библиотекарење, војне операције, војно-библиотечке службе,
 универзална недоступност публикација

*Предмет ових разматрања, антитеза корисника
 и библиотекара, представља опште мјесто.*

Никада се није посумњало да су корисник и библиотекар у прилично лошим међусобним односима и, колико је мени познато, никада се корисникољубље није убрајало у библиотечке врлине...

И каквом врстом стварности располаже библиотекарство ако је немоћно у јавном животу, који више него иједна друга област људског живота гарантује стварност постојања рођеним и смртним људима... Коначно, зар немоћно библиотекарство није исто толико презрења достојно колико и оно које не мари за корисника? Ово су неугодна питања, али она нужно произилазе из текућих увјерења о овом предмету.

Увод

Како су реформе нужне у сваком сектору рада и дјеловања на брдовитом Балкану, тако је лагано дошло и вријеме за реформу у библиотечком сектору. У овом раду предлажемо реорганизацију нашег сектора по моделу оружаних снага, а како бисмо постигли већу умјешност и спремност реаговања на промјене. Досадашњи модел бојкота и пасивне резистенције се оцјењује као неадекватан², те желимо предложити структуралне промјене. Наиме, библиотеке су (а и библиотекари) биле организоване по типу (јавне, специјалне, високошколске, овакве-онакве, ине између осталих), те се патиле преживљавајући и заправо владала је древна максима *Сви сретни библиотечки колективи налик су једни на друге, сваки несретни библиотечки колектив несретан је на свој начин*³. При томе је битно назначити да су се сретни колективи јављали у количинама мањим од 2 нанобиблиотеке (СК<2 пБ)⁴. Стога је нужна реорганизација библи-

Апокриф¹

¹ Наводно су ови параграфи послужили Нани Arendt за њен чувени текст „Истина и лаж у политици“, гдје се ријеч истина мијења са библиотекар и политика са корисник. Детаље нисмо успјели провјерити, јер је библиотекар дао грађу само на кратки увид и потом отишао на дужу паузу са које се није вратио до момента предавања овог рада.

² Paolo Straticelli, “Quo Vadis Bibliotheca?“, *Bibliotecare della Sera* (16. 2. 2009): 12.

³ Маја Каљанац, *Ана Карењина у библиотеци* (Београд: Нолит, 1936), 2.

⁴ Ernest von Hofmanstall, “Finding Traces of Happiness in Libraries Using High Pressure Liquid Chromatography“, *Journal of Library Chemistry and User Genetics* 13(2) (2001): 56-89.

отечког сектора и прилагођавање новим условима пословања узрокованим глобалним помјерањима на свјетској информацијско-документацијској сцени⁵. Предлаже се модел (ре)организовања постојећих библиотечко-информационих система по принципу оружаних снага. Предуслов је креирање Војно-библиотечког завода који би био носилац тих промјена.

Међутим, прије дискусије о претпоставкама за оснивање Војно-библиотечког завода, нужно је представити модел организације библиотечких снага.

Као што је и обичај у напредном свијету, Библиотечке снаге се организују у четири вида, који се потом дијеле на службе, а ове на специјалности и врсте.

Видови Библиотечких снага су:

- Копнено библиотекарство (КоБ)
Је назив за вид библиотечких снага које сачињавају библиотечке јединице специјализиране за библиотечко, антикорисничко и дисеминативно дјеловање на копну. Овај вид представља најбројнију снагу у систему.
- Ратно библиотекарство и противкорисничка одбрана (РБ и ПКО)
Је вид библиотечких снага намијењен за библиотечко дјеловање у специјалним околностима (почетак семестра, испитни рокови) – тј. ситуацијама када библиотеке бивају окупиране од стране корисничке живе силе, а са циљем привременог или трајног отуђења библиотечке грађе. У тим околностима је начелник библиоштаба дужан прогласити ванредно стање, а припадници овог вида библиотечких снага дужни су животом и чашћу бранити интегритет библиотечких збирки. Припадници и припаднице овог вида ангажовани су у факултетским и специјалним библиотекама и, по избијању ванредног стања, дужни су се одмах јавити на дужност у најближу команду РБ и ПКО.
- Морско/Бродско библиотекарство (МБ)
Је најрелаксиранији вид библиотечких снага. МБ је назив за вид библиотечких снага који је намијењен дјеловањима на мору и унутрашњим ријечним токовима. Како још увијек није дошло до формирања библиотечке флоте, морско библиотекарство се карактеризира радом у бродским библиотекама. Најизразитији представници су библиотеке на крузерима и туристичким бродовима. Припадници овог вида снага су у изразито повољном положају, јер њихови корисници немају гдје побјећи са привремено отуђеном грађом (хе хе хе). Дакле, антикорисничка и противко-

рисничка одбрана је у овом случају сведена на минимум, а библиотекар суверено влада простором под својом ингеренцијом. У свијету је најпознатија б. библиотечка флота.

- Библиотечко Осматрање Јављање и Навођење (БОЈИН)⁶

Је назив дијела библиотечких снага намијењених за непрекидно радарско осматрање библиотечко/корисничког простора, откривање и праћење корисника у ваздуху и на копну. Како су кориснички циљеви у ваздуху ријеткост, и још увијек нису масовни (корисници/вјештице на метли су регистровани у малом броју), те се још увијек њима баве јединице Окултног библиотекарства, које су под директном контролом Сектора за клетве, прорицања и вуду библиотекарство.

Службе у Библиотечким снагама су:

- Техничка служба
Ова служба је рецидив одјељења за набаву и обраду библиотечке грађе. У предвиђеном моделу придружују јој се још и задаци савремене заштите грађе. На примјер, један од изума који може бити од користи техничкој служби је недавно патентирани начин заштите грађе. Ријеч је о омотавању књиге бодљикавом жицом, гдје се у хрбат књиге уграђује мала батерија, па тако се може пустити и струја у бодљикаву жицу. Други начин је уградња тарантула у хрбат (у сарадњи са ветеринарском службом).
- Служба библиотечке полиције
Слање прве, друге и треће опомене је увијек представљало сложен систем операција који је укључивао библиотекарско незадовољство (прва опомена), гњев (друга опомена) и разуларени бијес (трећа опомена). Увођењем службе библиотечке полиције са широким овластима, ови стресови се елиминишу на хумани начин. Убједљивим методама, припадници ове службе осигуравају поврат привремено отуђене библиотечке грађе од стране корисника чак и прије истека рока за враћање. Врло су ефикасни.
- Интенданска служба
Некада се бавила набавком намјештаја и опреме. Данас се бави набавком намјештаја и опреме. Али и средствима за одвраћање мрских корисника. Дакле, набављају корисничколовке (уређај са повратном опругом, гдје умјесто комадића сира стоји атрактивна књига. И кад корисник крене да је узме – цап!).

⁵ Jean-Francois Maltique, "La bibliothèque réorganisée", *Le Monde Bibliothécaire* (17. 3. 2006): 2.

⁶ У осталим снагама, извињање није вид, него род или служба. Али код нас је вид. Без неког посебног разлога. Али нам се учинило занимљивим да га ставимо овдје.

Исто тако, ова служба има и један уређај који дистрибуира библиотекама, а који се састоји од књиге (мамац), штапа, канапа и кутије. Неодољиво подсећа на справу којом је мусава омладина хватала голубове. Само што је већег габарита и у њу може стати збуњени и преплашени корисник. Након што наивни корисник посегне за мамцем, исти се испоручује Служби библиотечке полиције, која ће му опростити што га је тукла ако лијепо призна шта ће му књига (часопис, брошура, карта, ситна грађа, некњижни материјал и сл).

- Санитетска служба

Збрињавање повријеђених библиотекара у сукобу са непријатељем (корисником) је одувјек био императив ове службе. Формирање библиотечке санитарне станице је задатак који ова служба са горљивим жаром изводи и од изнимне је важности, а коријене вуче још из *Дванаестогодишњег библиотечко-корисничког рата*. Овај рат је избио кад су наивни корисници буквално схватили већ тада превазиђену максимуму *Сваком кориснику његова књига*, односно када је донесен документ који је извор свих зала и сукоба у овом сектору – *Универзална доступност публикација*. Да тај опскурни документ није никада донесен, не би ни дошло до сукоба, па самим тим и постојање ове службе би било више него излишно.

- Ветеринарска служба

Има два задатка.

Први је узгој и дистрибуција животиња намијењених непосредној заштити библиотеке. То су ситне и крупне животиње. У ситне се убрајају жохари, тарантуле, скакавци и остала досадна гамад, а у крупне – годзиле, библиозиле, ловачки пси и медвједи.

Након испоруке, надлежност ове службе престаје, а бригу за љубимце преузима библиотечка јединица којој је заштитиник достављен, што укључује четкање, храњење и зацјељивање рана насталих у сукобу са корисником.

Други задатак је лијечење бјеснила код библиотекарара, насталог као посљедица угриза од стране корисника. Ово бјеснило се манифестује вјерованјем да сви имају право на нелимитиран приступ фонду и базама података.

- Грађевинска служба

Изграђује библиотеке-тврђаве, копа шанац око библиотеке и наставује га крокодилима, у сарадњи са ветеринарском службом. Циљ је направити све предуслове за *Универзалну недоступност публикација*. Ради у спрези са интендантском службом. Бави се опремањем ентеријера библиотеке, а посебно изградњом пропусних подова око каталога

и полица (кроз које корисник пропада када се приближи наведеној инфраструктури), као и челчних ватроотпорних врата око полица у простору за слободан приступ грађи.

У читаоницама поставља удобан намјештај, у сарадњи са Друштвом факира сјеверне Индије.

- Финансијска служба

Ко и свака финансијска служба. Љуте се кад их питаш ка'ће плата. Обрачунавају средства потребна за неометан рад осталих родова и служби. Честа узречица им је: нема, не знам, никад, што мене питаш, биће кад буде, немам ја у ладици па да дијелим околу, полако шта сте навалили. Кључна ријеч је: дефицит. У задње вријеме су научили нову ријеч: рецесија.

- Правна служба

Покушавају да неразумљивим ријечима опишу све оно чиме се баве библиотечке снаге. Издају документ који се зове *Правило службе у библиотечким снагама*. То је документ који никад нико није прочитао, а сви се куну у њега. Издају и разна рјешења, одлуке, правилнике. Које опет нико не чита. Баве се нормативима и стандардима. Интересантно је да ове акте пишу без договора са осталим припадницима библиотечких снага. Чест извор сукоба.

- Музичка служба

Камен темељац библиотечких снага. Увијек на-смјани, весели и раздрагани – карактеристика је припадника ове службе. Интересантно је то што су раштркани по цијелом сектору, а само носе значку ове службе, односно нису сакупљени на једном мјесту (библиотеци, библиотечком гарнизону и сл). Зову их и *Свирачи*. Карактерише их мањак ангажмана а вишак идеја. Од којих је свака боља од боље. Само непримјењива. У доба *самоуправног библиотекарства* су били ватрени поборници тзв. сједница радничког савјета. Ријетко или никако ступају у интеракцију са корисницима. Али, да није њих...

- Вјерска служба

Вјерују да ће бити боље. Вјерују да ће доћи до помирења корисника и библиотекара. Вјерују да ће и буџет једног дана бити већи, а да ће финансијски проблеми бити ствар мрачне библиотечке прошлости. Вјерују у награђен труд. Вјерују у чињеницу да се исплати бити креативан. Вјерују да остали припадници библиотечких снага виде њихов труд и добивају заслужен третман у друштву. Пријекто потребна служба.

Успјешност интеграције ових служби умногоме зависи од ангажмана свих посленика у Снагама. Уко-

лико дође до спроведбе овог нацрта, ићи ћемо у сретнију будућност и еуро-атлантске интеграције.

И за крај:

„Equidem beatos puto, quibus deorum munere datum est aut facere scribenda, aut scribere legenda, beatissimos vero quibus utrunque“ (Plinius, Eps., 6, 16, 3).

„Сматрам блаженим оне којим је божанском милешћу дано да или чине оно што је вриједно описати или да напишу оно што је вриједно прочитати, али најблаженијим сматрам оне којима је дано и једно и друго“.

Такав је овај текст.

ЛИТЕРАТУРА

1. Hofmanstall, Ernest von. „Finding Traces of Napyness in Libraries Using High Pressure Liquid Chromatography“. *Journal of Library Chemistry and User Genetics* 13(2) (2001): 56-89.
2. Каљанац, Маја. *Ана Карењина у библиотеци*. Београд: Нолит, 1936.
3. Maltique, Jean-Francois. „La bibliothèque réorganisée“. *Le Monde Bibliothécaire* (17. 3. 2006): 2.
4. Plinius, Eps. 6, 16, 3.
5. Straticelli, Paolo. „Quo Vadis Bibliotheca?“. *Biblioteche della Sera* (16. 2. 2009): 12.

Abstract

In this extraordinary article the author suggests brilliant solutions of centuries old problems with which the librarianship, libraries and librarians deal with, but could not solve. This paper brings revolutionary and progressive ideas for immediate implementation, the results of which could be seen by librarians in very short time. The purpose of the article is also to get rid of the editor who hunted me like wild beast until I've written it.

Key words:

librarianism, military operations, military-librarian services, universal non accessibility of publications

